

Sluttrapport

Liv i bygda

- utvikling i Sømna og Brønnøy

Et samarbeidsprosjekt mellom Sømna og Brønnøy for å fremme bolyst, tilflytting, landbruk og utvikling av arbeidsplasser

Finansiert av:

**Brønnøy
Kommune**

**Sømna
Kommune**

Innhold

1. Innledning	3
2. Bakgrunn og formål	4
3. Organisering av prosjektet	4
3.1 Prosjektleder	4
3.2 Styringsgruppen.....	4
3.3 Arbeidsgruppen	4
3.4 Administrativ organisering.....	4
4. Aktiviteter i regi av prosjektet 2016 og 2017	5
4.1 Kartlegging	5
4.2.1 Utfasing	5
4.2.2 Videreføring	5
4.3 Styringsgruppens prioriteringer og satsingsområder	6
4.4 Hovedsatsingsområder.....	6
4.4.1 Landbruk	6
4.4.2 Bolyst, reiseliv, integrering og omdømme	7
4.4.3 Sommardagan	9
4.4.4 Signalprosjekt	9
4.5 Regional landbruksplan	10
4.6 Medieprofilering.....	10
4.7 Enkeltprosjekter.....	11
4.8 Besøk fra Fylkesmannen	11
5. Vurderinger av prosjektet og oppnåelse av delmål.	11
5.1 Landbruk:	11
5.2 Bolyst, Reiseliv, Integrering og Omdømme.....	12
5.3 Sommardagan	12
5.4 Signalprosjekt.....	12
6. Veien videre	13
6.1 utfordringer.....	13
6.2 Oppsummerende vurdering	13
6.3 Betragtninger ved leder i styringsgruppen.	14
7. Økonomi og regnskap	14

1. Innledning

Denne sluttrapporten gjelder i hovedsak de siste 2 år av det restartete prosjektet «Liv i Bygda» i Sømna og Brønnøy kommuner.

Rapporten bygger videre på opprinnelig prosjektplan, korrigert prosjektbeskrivelse, delrapport av 1. oktober 2015 samt revidert prosjektplan av 1. desember 2016.

Sluttrapporten er ment å gi kommunene, fylkesmannen og fylkeskommunen et bilde av prosjektet gjennom prosjektperioden, være dokumentasjon for sluttutbetaling samt å presentere erfaringer fra prosjektet.

Rapporten er utarbeidet av prosjektleder. Den er lagt fram for styringsgruppen og jordbruks-/landbrukssjefene i Sømna og Brønnøy for godkjenning i møte den 27.09.18.

Sømna 20.09.2019

.....

Hans Gunnar Holand

Prosjektleder

Øystein Johannessen

Rådmann i Sømna

Leder Styringsgruppen

.....

Eilif Trælnes

Driftsstyre 2 Brønnøy

Styringsgruppen

.....

Nils Nyborg

Jordbrukssjef Sømna

Styringsgruppen

.....

Bjørn Torstein Arnes

Sømna Bondelag

Styringsgruppen

Odd Reidar Johnsen

Landbrukssjef Brønnøy

2. Bakgrunn og formål

Med bakgrunn i felles utfordringer har Sømna og Brønnøy kommune startet dette prosjektet. Målet er å trygge bosetting, skape bolyst, sikre arbeidsplasser, støtte opp om det tradisjonelle landbruket og skape nye arbeidsplasser. Interkommunalt samarbeid skal også styrkes gjennom prosjektet. Geografisk favner prosjektet hele Sømna samt grendene Trælnes, Kvervet og Rodal i Brønnøy.

Bakgrunn og formål er også beskrevet i forordet i opprinnelig prosjektbeskrivelse og også under forordet i revidert prosjektplan s. 3.

3. Organisering av prosjektet

3.1 Prosjektleder

Hans Gunnar Holand ble ansatt som prosjektleder i 60% stilling fra 01.09.2016

3.2 Styringsgruppen

Styringsgruppen har følgende sammensetting:

Rådmann i Sømna	Kjell Ove Johansen
	Øystein Johannessen (fra vår 2017)
Driftsstyre II i Brønnøy	Eilif Trælnes
Jordbrukssjef i Sømna	Nils Nyborg
Landbruksnemnda i Sømna	Bjørn T. Arnes

3.3 Arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen har følgende sammensetning:

Jordbrukssjef i Sømna	Nils Nyborg
Økonomisjef i Sømna	Ben Andre Graven
Landbrukssjef i Brønnøy	Odd Reidar Johnsen
Næringssjef i Brønnøy	Knut Horn

Knut Horn er gått over i pensjonistenes rekke i løpet av prosjektperioden.

3.4 Administrativ organisering

Prosjektleder er ansatt i 60% stilling med kontorsted på kommunehuset i Sømna. Enhet for landbruk og næringsavdelingen har vært vertskap for prosjektleder.

Det har vært omfattende administrativ omorganisering i Sømna kommune gjennom prosjektperioden, noe som til tider har vært utfordrende. Det har likevel utelukkende vært positivt å vært tett knyttet opp de nevnte enheter.

Rådmannen i Sømna er prosjekteier.

4. Aktiviteter i regi av prosjektet 2016 og 2017

4.1 Kartlegging

Ny prosjektleder var på plass 01.09.16.

I startfasen var det behov for å orientere seg i det arbeidet som hadde blitt gjennomført i første del av prosjektperioden. Det var også nødvendig å vurdere hvilke områder det var viktig å arbeide videre med og hvilke som skulle få ligge.

Det var lite tilgjengelig dokumentasjon fra første fase av prosjektet. Her har tidligere næringssjef Tor Arne Bakke og jordbrukssjef Nils Nyborg tilført viktig informasjon og dokumentasjon.

De aktiviteter som var igangsatt var i hovedsak kommentert i den første delrapporten som arbeidsgruppen for første fase av prosjektet har levert.

Det var utarbeidet en logo og opprettet en hjemmeside. Dialog med landbrukets faglag, bærprodusenter, integrering av flyktninger, etablererkurs og fokus på grønnsakproduksjon var områder som var berørt i den første delrapporten.

Prosjektleder deltok på en rekke møter med enkeltpersoner og møter opp mot landbruksnæringen i denne innledende fasen av prosjektet.

4.2.1 Utfasing

Prosjektleder sin vurdering var at man fortsatte å benytte den logo som var utarbeidet tidligere men at det var usikkert om det var fornuftig å videreføre kommunikasjonskanaler gjennom en hjemmeside og facebookside som ikke hadde fungert etter hensikten. Denne diskusjonen ble tatt med videre inn til ny styringsgruppe.

Ut fra den kartleggingen som ble gjennomført ble ikke frukt og bær samt grønnsakssatsingen anbefalt videreført. Planene med «traktorpulling» og ideen med maskot ble heller ikke videreført.

4.2.2 Videreføring

Prosjektets logo ble beholdt. Den dialogen som er opprettet med landbrukets faglag og økonomiske organisasjoner ble videreført gjennom «Bondepub», øvrige medlemsmøter, interne arbeidsmøter samt at prosjektleder møter på styremøter ol. hvor han inviteres.

Arbeidet med å gjennomføre etablererkurs nr to i prosjektperioden ble startet umiddelbart.

Arbeidet med å integrere flyktninger og øvrige innvandrere ble det arbeidet videre med. Dette ble gjort i nært samarbeid med kommunens flyktingetjeneste og andre aktører som det var naturlig å samarbeide med. Det ble umiddelbart startet et arbeid for å få igangsatt et tidligere innvilget prosjekt som heter «Internasjonalt kvinnefelleskap rundt mat»

4.3 Styringsgruppens prioriteringer og satsingsområder

Styringsgruppen prioriterer å spisse prosjektet betydelig i siste fase av prosjektperioden. Dette resulterer i fire hovedsatsingsområder:

4.4 Hovedsatsingsområder

1. Landbruk
2. Bolyst, Reiseliv, Integrering og Omdømme.
3. Sommardagan
4. Signalprosjekt

4.4.1 Landbruk

Hovedmålet i opprinnelig prosjektplan var å styrke og videreutvikle det tradisjonelle landbruket.

Dette hovedmålet står seg videre inni revidert prosjektplan, men det benyttes andre virkemidler for å nå målsettingen.

De konkrete delmålene i opprinnelig prosjektplan var som følger:

- 1: Utbygging av fjøs på 6 mellomstore bruk.
- 2: Doble antall ammekyr.
- 3: Øke gjennomsnittlig avlingsnivå med 25 %.
- 4: Årlig motivasjon/fagsamling for gårdbrukere

Styringsgruppen og prosjektleder var av den oppfatning at det var riktig å drive med holdningsskapende arbeid og faglig utvikling.

Prosjektet gjennomførte et motivasjons- og fagseminar i januar 2017. Dette seminaret var konkret og hadde et avgrenset fagtema.

En Midt-Norsk landbrukskonferanse i 2018 ble planlagt å favne over flere fagtema og det ble også vurdert om det skulle legges opp med flere parallelle foredrag. Denne konferansen var tenkt å gå over to dager og skulle arrangeres i tett samarbeid med landbruksnæringen.

Prosjektet var veldig bevisst på å operere i tett dialog og samarbeid med næringen.

I samråd med næringen ble det konkludert med at næringen anså en slik landbrukskonferanse som for ambisiøs.

Et av prosjektets hovedmål har gjennom hele prosjektperioden vært å styrke og videreutvikle det tradisjonelle landbruket. Næringen har ved gjentatte anledninger uttrykt bekymring for at godkjent spredeareal for husdyrgjødsel vil kunne bli en begrensende faktor for fortsatt utvikling av landbruket i Sømna. I forarbeidene til ny nasjonal husdyrgjødselsforskrift har det vært antydning at resultatet kan bli et skjerpet krav til spredeareal. Dette vil kunne ha betydelige negative konsekvenser for et så produksjonsintensivt område som Sømna og deler av Brønnøy.

Husdyrgjødsel som blir behandlet i et biogassanlegg vil i større grad kunne utnyttes i et regime med strengere spredearealkrav. Bruk av «bioest» vil også kunne være med å øke avlingsnivået i grasproduksjonen. Det vil også være et potensiale for ytterligere miljøgevinst og kostnadsreduksjon gjennom redusert behov for innkjøpt handelsgjødsel.

Det ble derfor besluttet at man i stedet skulle arbeide for å få etablert et biogassanlegg i prosjektets område.

4.4.2 Bolyst, reiseliv, integrering og omdømme

Den delen av prosjektet som omhandler de løpende behov som prosjektet har tatt del i underveis i prosjektperioden.

Flere andre aktiviteter er også satt på dagsorden under dette punkt

Bolyst:

Prosjektet har gjennomført visning av dronefilm fra Sømna og Trælnes under Sømna kommune sin stand på Sømnamessen.

Det ble også vist en film som var laget for å markedsføre boligfelt i Sømna. Det ble også vist film som viste hele områdets fantastiske naturgitte forhold. (Søndre del av Brønnøy og Sømna)

Prosjektet har som målsetting å fokusere på det som er positivt med å bo i dette området. Regionsenteret er det naturlige senteret i dette arbeidsmarkedsområdet, men vi ønsker å vise at vårt område er et godt egnet bostedsområde for de som vektlegger de kvaliteter som området har, herunder

- Kort pendleravstand til regionsenteret.
- Rimelige boliger og boligtomter.
- Godt utbygd tilbud for barnefamilier og barnehage og skole
- Variert og godt kulturtilbud med frivillige organisasjoner og kulturskolen som aktive pådrivere.
- Aktivt idrettsmiljø
- Variert natur som spenner fra storhavet, via myke sandstrender over et vakkert kulturlandskap og inn mot fjellandskap som er velegnet som tur og rekreasjonsområde.

Reiseliv:

Sømna og søndre del av Brønnøy (prosjektområdet) er en del av Sør-Helgeland som har utnyttet sitt potensial innenfor reiseliv i alt for liten grad. Her er det fortsatt et stort potensial for å utvikle lønnsom næringsvirksomhet. Potensialet er kanskje aller størst innenfor opplevelsesbasert reiseliv.

Prosjektet har startet et initiativ til en satsing som kan ende opp med vellykkede reiselivsetableringer i området.

Prosjektet ser at dette er et langsiktig arbeid som går utover prosjektperioden og vi har derfor startet en slik satsing. Sømna kommune har gjennom deler av prosjektperioden vært uten næringsssjef. Dette har medført at deler av det som naturlig faller inn under næringsssjefens område delvis har blitt ivaretatt gjennom prosjektet.

Det ble gjennomført et stort reiselivsseminar på Sømna hvor det deltok aktører fra Sømna og hele Brønnøy kommune. Her var det en fantastisk oppslutning og en særdeles god start på en videre satsing innenfor opplevelsesbasert reiseliv på Sør Helgeland.

Vega er den kommunen som har kommet lengst med å satse helhetlig på reiseliv som en viktig del av næringslivet.

- Prosjektet har gjennomført studietur til Vega, sammen med flere samarbeidspartnere, for å få et innblikk i deres strategi rundt reiselivssatsingen.

Eksisterende og potensielle reiselivsaktører i prosjektets område var med på denne studieturen til Vega våren 2018.

- Prosjektet har samarbeidet med flere reiselivsaktører på Sør Helgeland herunder Kystriksveien reiseliv, Vega kommune og flere aktuelle enkeltaktører.

Integrering

Integrering ble beskrevet som et eget effektmål i den opprinnelige prosjektplanen. I etterkant har bosettingen av flytninger avtatt noe samtidig som bemanningen på flyktningetjenesten i kommunen er økt til 1,5 årsverk.

Styringsgruppen er av den oppfatning at det integreringsarbeid som skal skje gjennom prosjektet må gjennomføres som en integrert del av prosjektets hovedsatsningsområder.

Første del av «Liv i Bygda» gjennomførte etablereropplæring hvor 4 av 14 deltagere var innvandrere fra Sømna. En av deltagerne startet opp med egen virksomhet i området etter gjennomført etablereropplæring.

«Liv i bygda» starter på nyåret 2017 opp et nytt etablereropplæringsprogram i samarbeid med Nordnorsk Pensjonistskole. Her er det foreløpig klart at det var minst en deltager som hadde innvandrerbakgrunn.

Prosjektet har vist at dette er en god form for integrering som gir innvandrere og lokalbefolkning økt kjennskap til hverandre og forståelse for hverandre.

Etter betydelig planlegging, markedsføring og gjennomført oppstartssamling for interesserte ble det klart at det var for få påmeldte til at dette opplæringsprogrammet kunne gjennomføres.

Sømna har tidligere fått bevilget midler fra fylkeskommunen til å gjennomføre et integreringsopplegg for kvinner; «Internasjonalt kvinnefellesskap rundt mat.»

Det ble så vidt startet opp før «primus motor» og prosjektleder flyttet fra kommunen og etablerte seg et annet sted i fylket.

«Liv i Bygda» har lagt ned et betydelig arbeid for å få reetablert dette prosjektet og det så lenge ut som det kunne lykkes. Det ble innvilget utsatt arbeidsfrist fra fylket.

Det lyktes ikke å få på plass noen som kunne gjennomføre dette prosjektet innenfor tidsfristen.

Under hovedpunkt 3 som er «Sommardagan» la prosjektledelsen opp til at det skulle gjennomføres arrangementer og tiltak som fremmer integrering og gjensidig forståelse mellom innvandrere fra ulike områder og øvrig lokalbefolkning. Det ble blant annet gjennomført ved at innvandrere fikk mulighet til å vise fram matkultur fra eget land og selge egne produkter.

Det ble tatt initiativ for å engasjere innvandrere i planlegging og gjennomføring av dette store arrangementet og de var med i planleggingen på noen områder.

«Liv i Bygda» har også vært i kontakt med «Handnesøyprosjektet» for å se om det er erfaringer vi kan høste derfra og om de har kompetanse og arbeidstakere som landbruksnæringen i Sømna kan sysselsette.

Omdømme

Dette er noe som har ligget til grunn for all aktivitet og alt arbeid i og med prosjektet. «Liv i Bygda» har forsøkt å fremme positive holdninger som er med på å videreutvikle hele prosjektområdet som et livskraftig samfunn hvor det er godt å bo og arbeide. Det har vært et slagord for prosjektet at «**Vi skal gjøre hverandre gode!**»

4.4.3 Sommardagan

Styringsgruppen mente at det var viktig å gjennomføre en revitalisering av «Sommardagan i Sømna» hvor alle lag og foreninger i området koordineres til å gi et helhetlig og attraktivt tilbud til turister og fastboende i en avgrenset tidsperiode om sommeren.

Prosjektet har iverksatt i henhold til dette mandat. Alle aktuelle lag og foreninger ble innkalt til møte for å avklare om det var interesse for dette.

Møtet ble avholdt med godt oppmøte, og det var et stort ønske om at prosjektleder skal gå inn som en koordinator i forberedelser og gjennomføring av «Sommardagan»

Det ble satt ned en arbeidsgruppe fra lag og foreninger med 8 medlemmer.

«Sommardagan» skulle være et verktøy for å nå mange av de effekt og resultatmål som er listet opp i den ordinære prosjektplanen.

Det har i de senere år vært en utvikling mot at aktiviteten har vært størst i enkelte deler av kommunen. «Liv i bygda» har hatt et mål om at dette skal være et arrangement for hele kommunen og gjerne også Trælnes. Å lykkes med dette er av stor betydning. Små kommuner tåler lite polarisering over tid, og vi må dra lasset sammen. «Sommardagan» ble et utmerket arrangement til å oppnå slike effekter.

Områder som har hatt et spesielt fokus i dette arbeidet er:

- Engasjere og aktivisere ungdom-
- Skape varierte, gode og inspirerende møteplasser og opplevelser for fastboende og tilreisende.
- Engasjere og aktivisere innvandrere.
- Bruke «Sommardagan» aktivt for å stimulere etablerere til å utvikle tilbud innenfor opplevelsesbasert reiseliv.
- «Liv i Bygda» ønsket med denne involveringen å støtte opp om dem som har skapt «Liv i Bygda» gjennom generasjoner, nemlig de frivillige lag og foreninger. Det er Lag og foreninger som står for og bak de enkeltstående arrangementene som utgjør store deler av dette arrangementet. Det er sterke signaler om at det er viktig å stimulere dette engasjementet akkurat nå.
- Bruke «Sommardagan» aktivt for å vise frem den flotte bygda og for å vise frem vår viktigste næring som er landbruket. Det vil også bli satset på at dette skal bli et foretrukket utstillingsvindu for småskala og lokalproduserte matvarer fra hele fylket.

4.4.4 Signalprosjekt

Det som møter veifarende som kommer kjørende inn til Sømna fra nord blir møtt av en særpreget stortstue som er et positivt bidrag til prosjektområdets idretts og kulturliv. Sømna

allbrukshall er et funksjonelt bygg, men det vil være en mild overdrivelse å si at det er en estetisk perle.

Prosjektet hadde som mål å skape et positivt element til glede, begeistring og diskusjon som er en varig verdi.

Prosjektet ideutviklet et konsept som gikk ut på at lokal ungdom utarbeider det kunstneriske uttrykket som skal være på nordveggen(e) (til høyre på bildet)

Det ble nedsatt en arbeidsgruppe som sammen med en lokal kunstner utviklet og laget et kunstnerisk uttrykk som skulle definere Sømna samfunnet.

Dette er et prosjekt som prosjektleder «Liv i Bygda» forankret opp mot administrativ og politisk ledelse i kommunen da dette er et prosjekt som krevde finansiering utenfor rammene til «Liv i Bygda».

Det var naturlig at prosjektleder var koordinator og pådriver i dette arbeidet. Dette viste seg å være et kontroversielt prosjekt som skapte stor debatt og engasjement.

Sømna kommune besluttet i kommunestyret våren 2018 at det ikke var hensiktsmessig å realisere dette prosjektet som et selvstendig prosjekt på det nåværende tidspunkt.

Det ble i stedet vedtatt at det gode arbeidet som «Liv i Bygda» har gjort på dette området skal tas med i en samlet plan for eiendomsforvaltningen i Sømna Kommune.

4.5 Regional landbruksplan

Prosjektleder har vært med på utarbeidelsen av Regional landbruksplan for Nordland.

Han har vært eneste representant for Sør-Helgeland i dette arbeidet. Prosjektleder har vært en del av arbeidsgruppen for tema «landbruk og næring». Prosjektleder har søkt å ivareta regionens interesser i dette arbeidet.

4.6 Medieprofilering

Prosjektet «Liv i Bygda» og prosjektets samarbeidspartnere har vært bevisst på å samarbeide med media og søke å bruke medieprofilering som en viktig kanal for å nå ut til befolkningen.

Prosjektet opplever at vi har fått god mediedekning på de fleste områder vi har arbeidet.

4.7 Enkeltprosjekter

Vinteren og våren gjennomførte prosjektet avløserkurs i samarbeid med rekrutteringsprosjektet til Nordland Bondelag.

Det var ni elever som gjennomførte avløserkurset. Disse elevene har gjennomgått teoretisk og praktisk opplæring som gir dem verdifull kunnskap om prosjektområdets største næring og gjør dem i stand til å ta seg arbeid innenfor næringen i helger og ferier, hvis de skulle ønske det. Kurset ble avsluttet med studietur til Mosjøen videregående skole, studiested Marka (tidligere Vefsn landbruksskole) og en seremoni med utdeling av kursbevis med foreldre og praksisverter til stede.

4.8 Besøk fra Fylkesmannen

Den 1. mars 2018 hadde vi besøk av Hanne Sofie Trager og Ingvill Bang fra fylkesmannen.

Her hadde vi en svært innholdsrik og nyttig dag med bedriftsbesøk og erfaringsutveksling mellom fylkesmannens representanter, prosjektet og en rekke inviterte gjester fra næringslivet. Ordfører, landbrukssjef og næringssjef deltok også denne dagen.

Vi besøkte flere bedrifter rundt om i kommunen med fokus på opplevelsesbasert reiseliv.

Vi hadde en lengre lunsj på Nordgården Gårdsbryggeri hvor det også møtte en rekke aktører som har konkrete planer innenfor opplevelsesbasert reiseliv.

Vi har inntrykk av at dette var en opplevelsesrik og nyttig dag for alle involverte.

5. Vurderinger av prosjektet og oppnåelse av delmål.

5.1 Landbruk:

Innenfor satsningsområde landbruk, som var hovedsatsningsområdet i opprinnelig prosjektplan, må det kunne karakteriseres at man har oppnådd stor grad av måloppnåelse.

De konkrete delmålene i opprinnelig prosjektplan var som følger:

- 1: Utbygging av fjøs på 6 mellomstore bruk.
- 2: Doble antall ammekyr.
- 3: Øke gjennomsnittlig avlingsnivå med 25 %.
- 4: Årlig motivasjon/fagsamling for gårdbrukere

Resultatet er:

1. I 2017 som var det restartede prosjektets første hele år ble det innvilget 1 bruksutbygging i Sømna.

I 2018 kunne man se at ting var på gang og det ble innvilget 3 bruksutbygginger.

I 2019 foreligger det søknader og konkrete planer for min. 5 bruksutbygginger.

Opplysningene er hentet fra Sømna Landbrukskontor.

2. Her er det ikke full måloppnåelse. Det skyldes i stor grad den sterke satsingen på melkeproduksjon i kommunen. Forproduksjonen nyttes hovedsakelig til melkeproduksjon og kombinert storfekjøttproduksjon.
3. Det er lagt stor vekt på agronomi blant gårdbrukerne i prosjektområdet i perioden og avlingsnivå og kvalitet er på svært høyt nivå i prosjektområdet.

Det kan også nevnes at Sømna Kommune i samarbeid med Sømna Bondelag har utarbeidet en helhetlig beitebruksplan i perioden.

Det vil være feil av prosjektledelsen å ta dette gode arbeidet til inntekt for vårt arbeid alene. Her er det nok Nordnorsk Landbruksrådgiving som har gjort en formidabel innsats.

Det er likevel både motiverende og interessant at prosjektområdet er representert av en deltager i den landsomfattende «Grovforkampen». Deltageren ser også ut til å hevde seg helt i toppen. Dette viser at god agronomi også gir gode resultater også i Nord-Norge.

4. Det er gjennomført en stor og særdeles vellykket motivasjon/ fagsamling i prosjektets siste fase. Denne ble gjennomført i nært samarbeid med faglag og produsentlag i prosjektområdet.

5.2 Bolyst, Reiseliv, Integrering og Omdømme

Her vurderes det slik at det har vært effekter på alle områder, men at det er innenfor områdene reiseliv og bolyst at Sømna kommune har størst muligheter til å få varige effekter ut av det arbeidet som «Liv i Bygda» har igangsatt.

5.3 Sommardagan

De mål som er satt opp innenfor dette området vurderer vi til å ha svært god måloppnåelse.

Sommardagan har vært aktivt for å nå en rekke av de delmål som har vært satt opp i opprinnelig prosjektplan og som ikke er fulgt opp med egne aktiviteter.

Det har vært et omfattende og revitaliserende samarbeid med svært mange av prosjektområdets lag og foreninger. Dette har kommet befolkningen, turister, lokalt næringsliv og disse lag og foreningene til gode.

5.4 Signalprosjekt

Her var det konkrete målet å få opp et kunstverk som kunne skape engasjement, begeistre og forhåpentligvis behage.

Dette målet ble ikke nådd.

Erfaringene fra dette arbeidet vil likevel være svært nyttige. Debatten rundt dette kunstprosjektet og utsmykking av kommunale rom kom opp på et helt nytt nivå. Dette viser

hvor viktig det er å legge vekt på estetiske elementer i planleggingen av kommunale bygg og utformingen av offentlige rom.

Vi kan trygt si at dette var med på å skape debatt og «Liv i Bygda» gjennom en viss periode.

6. Veien videre

6.1 utfordringer

Landbruket er den viktigste næringen i Sømna og den er også en betydelig næring i Brønnøy. På dette området må kommunene fortsatt tilby en landbruksforvaltning som har en tilleggsdimensjon utover det rent lovpålagte og forvaltningsmessige. Landbruket i disse kommunene har over tid befestet sin posisjon nordnorsk målestokk.

Dette skyldes flere forhold. Det er i prosjektets område et svært godt produsentmiljø, privat rådgivingstjeneste har et godt utbygd tilbud i området og ikke minst så har man mange dyktige og innovative næringsutøvere. Det er også mange innenfor næringen som peker på den store betydningen et aktivt og kompetent landbrukskontor betyr for utviklingen i næringen. «Liv i Bygda» har også bidratt til fokus på de mindre og mellomstore brukene. Prosjektet har bidratt til fokus på utvikling og bruksutbygging på disse brukene også.

Utfordringen på landbruksområdet er å videreføre denne positive utviklingen.

Bosetting er helt avgjørende for trivsel og utvikling i hele prosjektets nedslagsfelt.

Sømna kommune har utfordringer i forhold til befolkningsutvikling og demografisk sammensetning. Det samme har man i søndre deler av Brønnøy.

For Sømna kommune sin del så gir dette økonomiske utfordringer og for grendelagene så kan en slik utvikling over til være negativt i forhold til bolyst og personer som etablerer seg.

Reiselivsnæringen har et stort potensiale i Sømna, Brønnøy og på hele Sør-Helgeland. Det er spesielt innenfor opplevelsesbasert reiseliv vi ser et enormt potensiale.

Hvis Sør-Helgeland løser denne utfordringen på en god måte så vil det kunne være med på å sørge for en positiv utvikling for området fremover.

6.2 Oppsummerende vurdering

Det er viktig at eierkommunene viderefører det arbeidet som «Liv i Bygda» har igangsatt.

På de fleste områder vil det være naturlig at kommunene gjennomfører dette innenfor sin ordinære drift mens det på noen områder kanskje kan være nødvendig å jobbe prosjektbasert.

For å fortsatt kunne tilby næringen en landbruksforvaltning som også kan være en utviklingsaktør så må kommunene være villig til å prioritere dette i sine respektive budsjetter. Det kan også være fornuftig å utrede mulighetene for en felles landbruksforvaltning på deler av Sør-Helgeland. Dette for å se på mulighetene for å bli en enda bedre tjenesteleverandør.

Når det gjelder bosetting så må begge kommunene gjøre det arbeid som er nødvendig for å kunne tilby barnevennlige og attraktive tomter både på Trælnes og i Sømna. Her kan kommunenes planverk bli bedre. Det er et arbeid som er påbegynt i begge kommuner. De områdene som prosjektet omfatter må markedsføres som attraktive bosteder, med et godt lokalt tjenestetilbud og at det er et rimelig alternativ i pendleravstand til regionsenteret.

Reiselivsnæringen på Sør-Helgeland må i større grad samle seg. Det destinasjonsarbeid som er godt i gang i privat regi må videreutvikles. Både Sømna og Brønnøy kommune bør videreutvikle sine næringssetater og få på plass folk som også har god reiselivskompetanse. En hovedoppgave her vil være å få på plass «opplevelsestilbydere». Reiselivsseminaret som «Liv i Bygda» gjennomførte våren 2018 viser tydelig at her er det store muligheter.

Reiselivsnæringen er vel et av de områdene som det bør være størst potensiale på å samarbeide interkommunalt.

Hvis man søker å realisere ønsket om et biogassanlegg, med husdyrgjødsel som et basisråstoff, innenfor prosjektområdet vil det nok være en fremtidig satsing der det er formålstjenlig å arbeide interkommunalt og prosjektbasert.

6.3 Betraktninger ved leder i styringsgruppen.

Etter en vanskelig innledningsfase og en nødvendig omstart av prosjektet har «Liv i Bygda» satt mange problemstillinger på dagsordenen som nok er felles for både småkommuner så vel som regionsentra. Sør-Helgeland er en perle og en «øy i solen», men samtidig ligger regionen som en enklave langt fra naboen. Regionens demografiske og geografiske egenart og fremtidsbilde krever høy oppmerksomhet omkring samarbeid internt i regionen og et kontinuerlig fokus på kloke grep som kan øke regionens konkurransekraft og innovasjonsevne. I en slik setting er det dumt å stå alene. Der samarbeid gir gevinster må vi søke sammen, både mellom kommuner og mellom offentlige og private aktører. Derfor bør budskapet fra prosjektet ved slutten av prosjektets periode være «Søk sammen – tenk innovativt». Andre regioner og samfunn i Nordland har maktet dette. Sør-Helgeland bør følge i deres fotspor.

7. Økonomi og regnskap

Prosjektets regnskap er gjort opp i balanse. Eksterne tilskudd og en betydelig egeninnsats har vært helt avgjørende. For øvrig vises det til eget vedlegg med en oversikt over prosjektets økonomi og regnskap.